

„Doświadczenie jest najlepszym nauczycielem...”

„Waż apteczny” i drzewa kolczaste, czyli XIV Festiwal Nauki w Instytucie Badawczym Leśnictwa

Ze szkolnych doświadczeń pamiętamy, że najskuteczniej „zdobywaliśmy wiedzę”, gdy teorię mogliśmy łączyć z aktywnością i praktyką. Celem Festiwalu Nauki jest prezentacja wyników badań przez naukowców w sposób ciekawy i dostępny dla zainteresowanych przedstawicieli społeczeństwa. To wspaniała okazja podzielić się swymi osiągnięciami również z najmłodszym pokoleniem naszych rodaków. Forma narracji na takich popularyzatorskich warsztatach inspirowała dzieci i młodzież do dalszych poszukiwań i poznawania tajników oraz praw funkcjonowania otaczającego nas świata.

Nauki przyrodnicze z racji dynamiki procesów zachodzących w przyrodzie fascynują wszystkich bez względu na wiek. Naprzeciw tym oczekiwaniom od pierwszego Festiwalu Nauki (1997 r.) wychodzi Instytut Badawczy Leśnictwa, który w tym roku obchodził 80-lecie swego istnienia. Pod względem wieku wśród naukowych jednostek badawczo-rozwojowych zajmuje zaszczytne III medalowe miejsce, po Instytucie Geologicznym i Instytucie Meteorologii i Gospodarki Wodnej.

We wszystkich edycjach Festiwalu IBL oferuje wiele zajęć związanych z lasem oraz jego funkcjonowaniem, ochroną przyrody, różnorodnością biologiczną, a także zagadnieniami dotyczącymi pracy leśników i zagrożeń w niej występujących.

20-24 września tego roku na leśne zajęcia praktyczne i warsztaty przybyło wielu uczniów gimnazjów i szkół podstawowych, a na eksperymentalne lekcje dla najmłodszych – przedszkolaki i uczniowie eksperymentalnych klas pierwszych.

Przewodnym tematem były „Tajemnice lasu i jego mieszkańców”; na przykład pięciolatki z Przedszkola nr 193 w Warszawie uczyły się rozpoznawać drzewa po wyglądzie kory, igieł oraz liści i właśnie wówczas padło znamienne zdanie Oli, która przyglądając się bacznie jodle i łuskom z szyszek pod nią leżących, śmiało zawyrokowała: to jest drzewo kolczyste! W trakcie spaceru po Lesie Sękocińskim zostało jednoznacznie „zwyeryfikowane” przekonanie najmłodszych, że jednak mięty nie mamy z miętowego drzewa!

Obserwacje wnętrza lasu w promieniach wrześniego słońca bardzo młodym przyrodnikom przypadły do gustu, a znalezienie ogromnych orzechów leszczyny tureckiej oraz „żołędzi w dużych czapkach” dębu czerwonego sprawiło im ogromną radość.

Po terenowej części przyszła pora na „smaki lasu”, a więc zagadki i rozpoznanie: żurawiny, borówki czerwonej i czarnej, próbowa-

nie cukierków z lipy, dzikiej róży, sosny i fiołka! Było też wachanie aromatu suszonych borowików, olejku jałowca oraz świerku. Przyszła pora na łyżeczkę (profilaktycznie i nie tylko) syropu z pędów sosny.

Po herbatce z owoców leśnych przedszkolaki ochoczo wykonały pięknie i bardzo starannie kolorowanki wizerunków zwierząt leśnych. Potem w demokratycznym głosowaniu została wybrana najlepsza praca Magdy – niedźwiedź brunatny!

Wszyscy uczestnicy zajęć byli bardzo aktywni, dlatego, otrzymali cenne nagrody, a wśród nich dorodne sadzonki świerka do własnej hodowli. Było to możliwe dzięki wieloletniej, owocnej współpracy z pracownikami Nadleśnictwa Chojnów, gdzie zlokalizowana jest siedziba IBL.

Podczas tygodnia zajęć prowadzonych w Instytucie gimnazjaliści uczestniczyli w atrakcyjnych zajęciach pt. „Podróż do wnętrza drzewa”, co im pozwoliło w sposób aktywny zapoznać się z anatomią oraz procesami zachodzącymi w drzewach. Jednocześnie byli sami konstruktorami komórki modelując ją... z bananów, owoców kiwi, jajek, plasteliny i mrożonej piersi kurczaka. Jakże prosty wówczas staje się nawet kod genetyczny czy dziedziczenie oraz rola genetyki i wykorzystanie jej osiągnąć w praktyce. Kolejnym krokiem wtajemniczenia w zastosowanie genetyki w gospodarce leśnej były prezentacje nt. „Nowoczesnych metod rozmnażania czereśni ptasiej (*Padus avium*) i ich znaczenia”, uczniowie szkół podstawowych

z uwagą śledzili precyzję prac laboratoryjnych. W ramach festiwalowych lekcji omówiona była również „Warstwowa budowa lasu”. W czasie tych warsztatów uczniowie szkół podstawowych poznali zależności między światem roślin i zwierząt w lesie, dowiadywali się o zależnościach między gatunkami i o tym jaką rolę w lesie odgrywają leśnicy. Kiedy w ramach prezentacji uczniowie zobaczyli na ekranie węża Eskulapa, jeden z bardziej aktywnych uczniów stwierdził z dumną miną: to jest waż aptekarski! Szczerą prawdą, jest on przecież symbolem lekarzy i farmaceutów...

Szczególną popularnością cieszyły się te zajęcia festiwalowe, w ramach których nawet krzyknąć można do woli i poziom tego „hałas” określają specjalne mierniki. Warsztaty te dotyczą problemu bezpieczeństwa i zagrożeń, na jakie w swej codziennej pracy są narażeni leśnicy. Poznanie skutecznych zabezpieczeń w postaci specjalnych kombinezonów i obuwia z materiałów, które nawet przy przecięciu ich pilarką blokują ją, a tym samym nie dopuszczają do uszkodzeń ciała drwa. Uczniowie mogli sprawdzić osobiście jak ograniczyć można zagrożenia dla zdrowia i życia ludzi na co dzień pracujących w lesie.

Na zajęciach nt. „Ogień i zagrożenia lasów – przeciwdziałanie i ochrona” uczniowie szkoły podstawowej po prezentacji będącej wprowadzeniem do problematyki, poznali skuteczność przeciwdziałania powstawaniu pożarów oraz system monitorowania stopnia zagrożenia pożarami w naszych lasach.

Zespół pracowników IBL zaangażowanych od lat w zajęcia dydaktyczne, po 5-letniej przerwie (z racji budowy kolejnych budynków Instytutu) zorganizował również sobotni piknik rodzinny „Jesienny las”. Frekwencja była znakomita, od najmłodszej uczestniczki liczącej 2 lata, przez uczniów Szkoły Podstawowej im. Władysława Jagiełły w Śladowie, do licznych rodzin, które w promieniach wrześniego słońca postanowiły spędzić wolny czas z nami.

Ogółem w całym tygodniu XIV Festiwalu Nauki w zajęciach IBL uczestniczyło ok. 400 osób, a w zajęciach dydaktycznych 270 osób. Z perspektywy czternastu lat można powiedzieć z dużą satysfakcją, że tak przekazywana nauka idzie... w nas! A wszyscy z ochotą po nią w... jesienny las!

DR MAŁGORZATA FALENCKA-JABŁOŃSKA
ZAKŁAD EKOLOGII LASU,
INSTYTUT BADAWCZY
LEŚNICTWA W SĘKOCINIE